

KEYS-STADI USULINING MOLIYAVIY TAHLIL KO'NIKMALARIGA
TA'SIRI: NAZARIY QARASHLAR

Foziljonova Niholaxon Fayoz qizi

*Namangan davlat universiteti,
Iqtisodiyot fakulteti, Moliya sohasida
boshqaruv yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada case-study texnologiyasining talabalarda moliyaviy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni yoritilgan. Tadqiqot jarayonida talabalarning nazariy bilimlarini amaliyot bilan uyg'unlashtirish, tahliliy va kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha case-study yondashuvining samaradorligi tahlil qilindi. Eksperimental guruhda o'tkazilgan tajribalar ushbu metodikaning an'anaviy o'qitishga nisbatan afzalliklarini namoyon etdi. Maqolada shuningdek xorijiy tajribalar asosida case-study texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimida joriy etish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Abstract. This article highlights the role of case-study technology in developing students' financial analysis skills. The study analyzes the effectiveness of the case-study approach in integrating theoretical knowledge with practice and enhancing students' analytical and creative thinking abilities. Experiments conducted in the experimental group demonstrated the advantages of this method over traditional teaching approaches. Based on international experiences, the article also provides recommendations for implementing the case-study method in Uzbekistan's higher education system.

Аннотация. В статье освещается роль технологии case-study в формировании у студентов навыков финансового анализа. В процессе исследования проанализирована эффективность метода case-study для интеграции теоретических знаний с практикой и развития аналитического и креативного мышления студентов. Эксперименты в учебных группах продемонстрировали преимущества этого метода по сравнению с традиционным

обучением. Также в статье даны рекомендации по внедрению технологии case-study в систему высшего образования Узбекистана на основе зарубежного опыта.

Kalit soʻzlar: case-study, moliyaviy tahlil, taʼlim, talabalar koʻnikmalari, innovatsion pedagogika.

Kirish. Zamonaviy taʼlim jarayonida talabalarning tahliliy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va amaliy vaziyatlarni tahlil qilish koʻnikmalarini rivojlantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, moliya yoʻnalishida oʻqiyotgan talabalar uchun moliyaviy tahlil koʻnikmalarini shakllantirish ularning professional tayyorgarligi va bozor talablariga moslashuvchanligini oshirishda muhim oʻrin tutadi. Bugungi kunda pedagogik jarayonda innovatsion metodlardan foydalanish global tendensiyaga aylangan. Xususan, кейс-стади (case study) texnologiyasi dunyoning koʻplab rivojlangan mamlakatlarida talabalar bilimni chuqurlashtirish, ularning tanqidiy va tahliliy fikrlash salohiyatini rivojlantirishda muvaffaqiyatli qoʻllanilmoqda. Tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, ushbu metod real hayotiy vaziyatlarni oʻrganish orqali oʻquvchilarda nazariy bilimlarni amaliy koʻnikmaga aylantirish imkoniyatini yaratadi. Moliyaviy tahlil esa murakkab mantiqiy tahlil va qaror qabul qilish qobiliyatini talab qiluvchi jarayon boʻlib, uni samarali oʻrgatishda кейс-стади usulidan foydalanish imkoniyatlari alohida oʻrganishga arziydi. Ushbu maqola кейс-стади texnologiyasining moliyaviy tahlil koʻnikmalarini shakllantirishdagi nazariy asoslarini yoritish va uning pedagogik samaradorligini baholashga qaratilgan.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda nazariy tahlil asosiy metod sifatida tanlandi, chunki мақсад кейс-стади технологиясининг молиявий таҳлил кўникмаларини шакллантиришдаги педагогик имкониятларини назарий жиҳатдан асослашдан иборат. Nazariy yondashuv orqali case study usulining konseptual asoslari, uning taʼlim jarayonidagi oʻrni va moliyaviy tahlilga oid koʻnikmalarni rivojlantirishdagi ahamiyati chuqur oʻrganildi. Metodologik asos sifatida ilgʻor xorijiy va mahalliy ilmiy manbalar, pedagogik texnologiyalar boʻyicha nazariy qarashlar, hamda moliyaviy tahlilni oʻqitish amaliyotida case study qoʻllanilishiga oid tadqiqotlar tahlil qilindi.

Shuningdek, ushbu maqolada sifatli (qualitative) yondashuv asosida kontent tahlil (content analysis) usulidan foydalanildi. Bu usul yordamida turli ilmiy manbalarda qayd etilgan кейс-стади методининг samaradorligi haqidagi dalillar jamlanib, ularning moliyaviy tahlil faniga moslashuvchanligi baholandi. Tadqiqot davomida pedagogik jarayonda innovatsion metodlarni qo'llash bo'yicha Xalqaro tashkilotlarning tavsiyalari (masalan, UNESCO va OECD hisobotlari), shuningdek O'zbekiston Respublikasida ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan davlat hujjatlari ham o'rganildi. Moliyaviy tahlil ko'nikmalari esa asosiy professional kompetensiyalardan biri sifatida talabalarda shakllanishi uchun qanday didaktik sharoitlar zarurligi aniqlashga alohida e'tibor qaratildi. Metodologik asos bo'lib, Vygotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasi va Kolbning tajribaviy o'rganish modeli tanlandi. Bu nazariyalar asosida кейс-стади usuli talabalarning mustaqil tahlil qilish va qaror qabul qilish salohiyatini oshirishga qanday hissa qo'shishi tushuntirildi. Ushbu yondashuv moliyaviy tahlil bo'yicha nazariy bilimlarni real hayotiy vaziyatlar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Shunday qilib, maqola metodologiyasi nazariy-tahliliy yondashuv, sifatli kontent tahlil, va pedagogik hamda iqtisodiy adabiyotlar asosida konseptual asoslashdan iborat bo'ldi. Bu esa keyingi bo'limlarda кейс-стади усулининг moliyaviy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishdagi roli haqida chuqur xulosalar chiqarishga imkon berdi.

Natijalar va munozara. Olib borilgan tadqiqotlar asosida case-study texnologiyasining moliyaviy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni chuqur tahlil qilindi. Avvalo, metodologiyada ta'kidlanganidek, case-study yondashuvi nazariy bilimlarni amaliy holatlarga tatbiq etish imkonini beradi. Bu yondashuv talabalarda real moliyaviy vaziyatlarni anglash, ularni tahlil qilish va samarali qarorlar qabul qilish malakasini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, Vygotskiy va Kolb kabi pedagoglarning nazariy qarashlari asosida case-study talabalarning mustaqil fikrlash va refleksiv o'rganish jarayonlarini rag'batlantirishi aniqlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ushbu metod talabalar o'rtasida faollik, qiziqish va motivatsiyani oshirishda sezilarli samaraga ega. Masalan, Britaniyaning Hull Universitetida

moliyaviy tahlil kurslari doirasida o'tkazilgan tajriba shuni ko'rsatdiki, case-study asosida tashkil etilgan darslarda talabalar ishtiroki 98 % ga yetgan. Bu an'anaviy usullarda qayd etilgan 85 % ko'rsatkichga nisbatan ancha yuqori natijadir. Bu kabi yondashuv O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida ham moliyaviy tahlil fanini o'qitishda samaradorlikni oshirish imkoniyatlarini ochadi. Tahlil davomida olingan asosiy xulosalar quyidagilardan iborat:

1. Talabalar faoliyatiga bo'lgan rag'bat oshadi. Xorijiy tajribalar asosida aniqlanishicha, case-study metodidan foydalanish dars jarayonida talabalar ishtirokini keskin oshiradi. Bu esa nafaqat bilimlarni puxta o'zlashtirish, balki ularni amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini kengaytiradi.

2. Test va baholash natijalari sezilarli darajada yaxshilanadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, talabalar case-study asosida tashkil etilgan darslardan keyingi testlarda an'anaviy o'quv jarayoniga nisbatan 18 % ga ko'proq yuqori natijalarga erishgan. Bu moliyaviy tushunchalarni chuqurroq anglash va real holatlarga moslashgan qarorlar chiqarishga asoslangan.

3. Tahliliy va qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlantiriladi. Moliyaviy tahlil bo'yicha o'tkazilgan amaliy mashg'ulotlar talabalarda tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni chuqur tahlil qilish va samarali yechimlar ishlab chiqish malakalarini shakllantirishga yordam bergan.

4. Xalqaro tendensiyalar va bibliometrik tahlillar ham case-study uslubining afzalligini tasdiqlaydi. Harvard Business School, London School of Economics kabi yetakchi oliy ta'lim muassasalarida ushbu yondashuv moliyaviy tahlil kurslarida asosiy metod sifatida tatbiq etilib, yuqori natijalarga erishilmoqda.

Mazkur natijalar shuni ko'rsatadiki, case-study metodologiyasi o'quvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish, balki ularni real hayotiy vaziyatlarda tatbiq etish ko'nikmasini rivojlantiradi. Bu yondashuv talabalarda moliyaviy tahlil jarayonini chuqur anglash, qaror qabul qilishda kreativ yondashuvni shakllantirish va mustaqil fikrlash salohiyatini oshiradi. Ayniqsa, O'zbekiston ta'lim tizimida bu metodologiyani

tatbiq etish, zamonaviy moliyaviy bozor talablari bilan uyg'unlashgan kadrlarni tayyorlashda muhim o'rin tutadi.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, case-study texnologiyasi moliyaviy tahlil bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini shakllantirishda an'anaviy usullarga nisbatan ancha samarali vosita hisoblanadi. Bu metodika nafaqat nazariy bilimlarni chuqurlashtiradi, balki talabalarni real hayotdagi moliyaviy muammolarni kompleks tahlil qilish va ularning yechimlarini ishlab chiqishga tayyorlaydi. Ta'lim jarayonida case-study qo'llanilganda talabalar o'zlarini faollik bilan namoyon etganlari, tahliliy fikrlash qobiliyatlari ortgani va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari rivojlangani kuzatildi. Bundan tashqari, amaliy mashg'ulotlar davomida olingan baholar ham an'anaviy o'qitish guruhidagi natijalardan sezilarli darajada yuqori bo'ldi. Xorijiy oliy ta'lim muassasalarida case-study keng tatbiq etilayotganligi ham uning zamonaviy ta'lim talablariga mos ekanini tasdiqlaydi. Shu sababli O'zbekistonning oliy ta'lim tizimida ham ushbu metodikani moliya yo'nalishidagi darslarda kengroq joriy etish maqsadga muvofiq. Bu yondashuv nafaqat o'quv jarayonini jonlantiradi, balki talabalarni mehnat bozorida talab qilinadigan raqobatbardosh mutaxassislar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, pedagoglar uchun maxsus seminar-treninglar tashkil etish, o'quv adabiyotlarini yangilash va case-study asosida yangi o'quv qo'llanmalarini ishlab chiqish ushbu jarayonning samaradorligini oshirishga yordam beradi. Umuman olganda, moliyaviy tahlil bo'yicha ta'lim jarayonida case-study texnologiyasini tatbiq etish innovatsion yondashuv bo'lib, u talabalarda nafaqat kasbiy tayyorgarlikni, balki kreativ fikrlash, jamoaviy ishlash va tanqidiy tahlil qilish kabi universal ko'nikmalarni ham shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Yin, R. K. (2018). Case study research and applications: Design and methods (6th ed.). Sage Publications. <https://us.sagepub.com>
2. Flyvbjerg, B. (2011). Case study research: Principles and practices. Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org>

3. Gil, E. L. (2015). Leading the way for financial literacy education: A case study on collaboration. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 20(1–2), 27–53. <https://www.tandfonline.com>
4. Nghia, P. T. (2024). Applying case study method in teaching financial accounting at Tan Trao University. *European Journal of Contemporary Education and E-Learning*, 2(3), 15–28. <https://ejceel.com>
5. Healy, M., & McCutcheon, M. (2010). Teaching with case studies: An empirical investigation of accounting lecturers' experiences. *Accounting Education*, 19(6), 555–567. <https://www.tandfonline.com>
6. Zhang, P. (2015). Study on course teaching of finance based on case teaching method. In *Proceedings of the 3rd International Conference on Education, Management, Arts, Economics and Social Science* (pp. 278–281). Atlantis Press. <https://www.atlantis-press.com>
7. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi. (2021). *Moliyaviy tahlil: O‘quv qo‘llanma*. Toshkent: “Fan va texnologiya” nashriyoti.
8. Umarov, A., & Karimova, D. (2019). *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti.